

Pijnpoli leert over pijn bij koeien

In augustus 2011 is het praktijknetwerk De Pijnpoli van start gegaan. Vijftien veehouders en drie dierenartsen werken aan een protocol met richtlijnen hoe je pijn bij koeien kunt zien en wat je eraan kunt doen. Twee van de deelnemers, melkveehouder Piet Dolman uit Heeten en rundveedierenarts Ruben Tolboom van Dierenkliniek Deventer, praten erover met de redactie van Veehouder & Dierenarts.

Frank de Vries

Dolman was samen met boerin Christine König initiatiefnemer van dit nieuwe praktijknetwerk. Dolman: "Via het ministerie van EL&I hebben we subsidie aangevraagd voor dit innovatieve kennisnetwerk en gelukkig hebben zij dit positief gehonoreerd. We willen bewustwording en herkenning creëren bij melkveehouders om pijn bij melkkoeien te herkennen. Het UGCN gaat dit project met ons begeleiden de komende twee jaar. Daarbij hebben we ons als doel gesteld dat we over een jaar

één A4'tje hebben gemaakt met daarop een protocol van richtlijnen hoe je als veehouder moet omgaan met pijn bij koeien." Dierenarts Tolboom weet dat er vanuit de literatuur maar weinig bekend is over pijn bij koeien. "Als je goed naar koeien kijkt, kun je dingen zien die duiden op pijnbeleving. Tolboom hecht veel waarde aan de observatie van de veehouders. "Zij zijn iedere dag tussen hun koeien en kunnen als geen ander gedragingen zien van hun vee." De inbreng van de dierenartsen in het

netwerk ligt voornamelijk op het terrein van de preventie en de bestrijding van pijn. Tolboom vindt de pijnpoli een belangrijk netwerk. "Door pijn tijdig te herkennen en te onderdrukken kun je een ziekte sneller laten herstellen. Minder pijnbeleving van koeien is ook een onderwerp in het kader van welzijn. En als je in staat bent om pijn te voorkomen, voorkom je eveneens blessures, waardoor je antibioticumgebruik fors omlaag kan."

Protocol

Dolman ziet het werken aan een protocol niet als een statisch geheel. "Als het protocol er staat over een jaar, weet ik zeker dat we het steeds weer moeten aanpassen met nieuwe inzichten en kennis op dit terrein. We zijn een lerend netwerk." De Pijnpoli start met het herkennen van pijn. Koeien met pijn gedragen zich anders dan anders. Ze gaan bijvoorbeeld meer liggen, komen minder aan het voerhek of liggen afgezonderd in de wei terwijl koppelgenoten aan het grazen zijn. Bij het gebruik van een melkrobot geeft de computer aan dat koeien met pijn de robot minder vaak bezoeken, vertelt Dolman uit eigen ervaring. Tolboom gebruikt als dierenarts diverse waarnemingen aan de koe om pijn te herkennen. Hij kijkt naar de ogen, houding en de eetlust van het dier. "Koeien met pijn laten de oren hangen en hebben de ogen wat teruggetrokken in de oogkassen. Ze zijn nogal eens wat dun in de buik omdat ze minder vreten." Momenteel maken de veehouders van het netwerk filmpjes op hun eigen bedrijf. De netwerkgroep wil in haar volgende bijeenkomst deze filmpjes gaan beoordelen. Pijn staat centraal in de filmpjes. "Plaatjes zeggen zoveel meer dan woorden", vertellen beide heren. Met elkaar hebben de veehouders uit het netwerk zo'n tweeduizend melkkoeien thuis. Dat is een mooie grote groep om waarnemingen aan te doen. Dolman vertelt dat hij er altijd al op gericht was om de gedragingen van zijn koeien goed waar te nemen. "Nu ik in het netwerk De Pijnpoli zit, ben ik er nog meer alert op."

Veehouder Dolman (links) en dierenarts Tolboom beoordelen de penswerking.

'We hebben met elkaar tweeduizend melkkoeien thuis'

Staltype en ras

In alle staltypes mag geen pijn bij koeien voorkomen, volgens de beide heren. Vrijloopstallen lijken door meer beweging van de koe minder stress te veroorzaken. En op zijn beurt zal dat minder pijn geven. Een koe ligt echter zo'n 70 procent van haar tijd in de box te herkauwen. Tolboom: "Die ligbox moet dus over uitstekende eigenschappen beschikken om een comfortabel ligbed te geven aan het dier." Verschillen in de pijnbeleving tussen rassen en typen koeien zijn niet bekend. Wel is duidelijk dat er individuele verschillen zijn tussen koeien wat betreft pijnbeleving. Tolboom: "Net als bij mensen heeft de ene koe een hogere pijndrempel dan de andere." De meeste pijn bij koeien is een gevolg van klauwaandoeningen of een uierontsteking, vertelt de dierenarts.

Nast echte pijn kan een koe ook stress hebben, wat leidt tot ongemak. Tolboom: "Neem nu die koe die hittestress heeft. Dat geeft het dier een zeer onbehaaglijk gevoel. Of de mentale stress van de koe waarbij het kalf wordt weggehaald. Is dat pijn of ongemak? Dat weten we nog niet." De Pijnpoli als praktijknetwerk is net van start gegaan. Binnenkort heeft de groep haar tweede bijeenkomst. Het is duidelijk een netwerk in ontwikkeling. Doelstelling is een praktische tool te maken voor veehouders om goed te kunnen omgaan met pijn bij koeien. Zowel qua herkenning alsook de aanpak van pijn. We gaan de komende tijd, aldus de heren Tolboom en Dolman, zeker nog meer horen van De Pijnpoli. §

Deze koe kijkt om naar haar pijnlijke achterpoot.

